

Waldemar Gliński

Ks. Tadeusz Gliński (1933-1993) : duszpasterz, naukowiec, działacz społeczno-polityczny

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 15/2, 101-108

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. WALDEMAR GLIŃSKI

KS. TADEUSZ GLIŃSKI (1933 – 1993) – DUSZPASTERZ, NAUKOWIEC, DZIAŁACZ SPOŁECZNO – POLITYCZNY

Ks. Tadeusz Gliński urodził się 22 stycznia 1933 r. w rodzinie Władysława i Aleksandry z Nizińskich w miejscowości Kotowo Stare, w parafii św. Jakuba Apostoła w Jedwabnem, w diecezji łomżyńskiej. W roku 1933 został ochrzczony w kościele parafialnym¹. Edukację rozpoczął w szkole istniejącej w miejscu zamieszkania. Skończył w niej pierwszą klasę. W roku 1946 umarła matka – Aleksandra, a jego ojciec zawarł po roku drugi związek małżeński i wraz z synem przeniósł się do miejscowości Rostki, gdzie posiadał rodzinny majątek. Edukację kontynuował w szkole w Jedwabnem. W opinii wystawionej 9 sierpnia 1950 r. przez jego katechetę i proboszcza – ks. Antoniego Roszkowskiego czytamy: *Gliński Tadeusz, parafianin jedwabiński, jest synem religijnych i pobożnych rodziców, sprawował się dobrze, do sakramentów świętych przystępował często i wydaje mi się, że ma powołanie do stanu duchownego*². W swoim życiorysie przedstawionym władzom Zgromadzenia Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego ks. Gliński wyznawał: *Na chrzcie świętym mamusia poświęciła mnie Bogu i od najmłodszych lat czuję powołanie do stanu kapłańskiego*³.

Istotnym czynnikiem wywierającym wpływ na kształtowanie się tego powołania miała z pewnością religijna atmosfera domu rodzinnego, lapidarnie opisana przez ks. Roszkowskiego w jego opinii oraz patriotyczne nastroje lokalnej społeczności. W pamięci mieszkańców Jedwabnego bardzo żywe były wspomnienia wojny polsko – bolszewickiej, podczas której (jak we wszystkich miejscowościach okupowanych przez Armię Czerwoną) powstał tzw. rewkom, czyli komitet wojskowo – rewolucyjny, w skład którego wchodziło w dużej mierze przedstawiciele mniejszości żydowskiej. W roku 1931 w Jedwabnem mieszkało 2167 mieszkańców, w tym 858 osób pochodzenia żydowskiego⁴. W początkach

¹ Archiwum Zarządu Prowincjalnego Prowincji Warszawskiej Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego [dalej: AZPPW SAC], *akta personalne ks. Tadeusza Glińskiego*, bez sygn. i pag.

² *T a m ż e*, *Zaświadczenie wystawione przez proboszcza parafii Jedwabne - ks. A. Roszkowskiego w dniu 9 VIII 1950 r.*, bez sygn. i pag.

³ *T a m ż e*, *Życiorys ks. Tadeusza Glińskiego*, bez sygn. i pag.

⁴ L. Ż e b r o w s k i, *Jedwabne we: Encyklopedia „Białych plam”*. T. 8. Radom 2002, s. 312.

II Rzeczypospolitej w społeczności tej dominowały wpływy polityczne obozu narodowego. W wyborach do Sejmu przeprowadzonych w 1922 r. w gminie Jedwabne na listę Chrześcijańskiego Związku Jedności Narodowej padło aż 82% głosów, na Blok Mniejszości Narodowych głosowało 12,5% wyborców, a na ludowców tylko 5%. Istniała przy tym wyraźna polaryzacja wpływów politycznych: Narodowa Demokracja posiadała większe zaplecze na obszarach wiejskich, politycy Bloku Mniejszości Narodowych posiadali większe poparcie w samym mieście Jedwabne. Uwidoczniło się to wyraziście w wyborach przeprowadzonych w 1928 r., gdy wyodrębniona została gmina miejska w Jedwabnem. W miejscowości tej na Blok Mniejszości Narodowych głosowało 50% uprawnionych, na Listę Katolicko Narodową 21,5%, na BBWR, PSL „Wyzwolenie” i PPS – ogółem 26,5% głosujących. W gminie wiejskiej głosy rozłożyły się natomiast po równo pomiędzy kandydatów Narodowej Demokracji i jej przeciwników politycznych. Podczas ostatnich wyborów w II Rzeczypospolitej przeprowadzonych w 1938 r. ludność Jedwabnego i okolic zachowała się, według opinii ks. Mariana Szumskiego – zgodnie z zaleceniami Zarządu Głównego Stronnictwa Narodowego, bojkotując w dużej mierze wybory. Wzięło w nich udział zaledwie 10% uprawnionych do głosowania mieszkańców gminy wiejskiej Jedwabnego.

Istotne znaczenia dla kształtowania się powołania do kapłaństwa ks. Tadeusza Glińskiego miało ożywienie duszpasterskie w jego rodzinnej parafii postępujące dzięki wysiłkom ks. Mariana Szumskiego. W okresie tym zbudowano świątynię parafialną, powołano do istnienia Akcję Katolicką, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej i Żeńskiej, Krucjatę Eucharystyczną. Działalność prowadziły też inne grupy duszpasterskie: Żywy Różaniec i III Zakon Św. Franciszka. W 1937 r. zakończono budowę Domu Katolickiego, posiadającego instalację elektryczną zasilaną energią wytwarzaną przez miejscowy młyn, należący do żydowskiej rodziny Pecynowiczów⁵.

Ważne znaczenie posiadały też sympatie polityczne proboszcza parafii św. Jakuba Apostoła w Jedwabnem – ks. Mariana Szumskiego, który wielokrotnie z pozycji narodowych wdawał się w publiczne utarczki słowne, krytykując politykę obozu sanacyjnego, za co też został ukarany grzywną pieniężną oraz dwutygodniowym aresztem za rozpowszechnianie informacji mogących wywołać niepokój społeczny. Następcą ks. Szumskiego – ks. Antoni Roszkowski, który był katechetą Tadeusza Glińskiego, jako redaktor tygodnika *Życie i Praca* zamieszczał artykuły wyraźnie zbieżne z poglądami reprezentowanymi przez ideologów, publicystów i polityków obozu narodowego⁶.

Mieszkańcy Jedwabnego i okolic charakteryzowali się szczególnie silnym patriotyzmem. Po wybuchu wojny rozwinęła się w tym regionie konspiracja

⁵ J. J. Milewski, *Polacy i Żydzi w Jedwabnem i okolicy przed 22 czerwca 1941 roku*. W: *Wokół Jedwabnego*, pod red. P. Machcewicza i K. Persaka. T. 1. Warszawa 2002, 65n.

⁶ Tamże, s. 67.

niepodległościowa (ZWZ). Na uroczysku Kobielne działały stałe grupy partyzanckie, podejmujące zbrojną walkę z formacjami NKWD. W dniu 29 czerwca 1940 r. doszło do zaciętych walk, z których zginęło 12 partyzantów oraz kilkudziesięciu Rosjan. Dzięki aktywności polskiej konspiracji niepodległościowej zlikwidowano komendanta NKWD w Jedwabnem – Szewielowa oraz współpracownika NKWD w tej miejscowości i dyrektora żydowskiej niepełnej szkoły średniej – Lejbę Guzowskiego. Mieszkańcy Jedwabnego oskarżali miejscowych Żydów o naprowadzenie NKWD na ośrodek polskiej konspiracji⁷.

Wydarzenia te żywo komentowane w polskich rodzinach posiadały niewątpliwie wpływ na kształtowanie się poglądów i postaw młodego Tadeusza, który w 1946 r. przyjął z rąk biskupa Stanisława Kostki Łukomskiego sakrament bierzmowania, a po ukończeniu ósmej klasy szkoły podstawowej wstąpił do Małego Seminarium Księży Salezjanów w Łądzie, w którym ukończył klasę dziewiątą. O tym okresie swojej formacji napisał w życiorysie przedstawionym przełożonym zgromadzenia Księży Pallotyńów: *Pracowałem i zachowywałem się tak, że byłem sam z siebie zadowolony i moi przełożeni, a może i Bóg i Matka Jego, a moja Opiekunka i Matka*⁸. W 1950 r. wstąpił do Niższego Seminarium Księży Pallotyńów w Wadowicach na Kopcu, a następnie do nowicjatu Księży Pallotyńów w Ząbkowicach Śląskich, gdzie 8 września 1952 r. przyjął strój duchowny i 5 lipca 1953 r. złożył pierwszą profesję. W latach 1953 – 1959 odbył studia filozoficzno – teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym w Ołtarzewie. Profesję wieczystą złożył 5 lipca 1957 r. w Ołtarzewie, a święceń kapłańskie przyjął 11 czerwca 1959 r. z rąk biskupa Zygmunta Choromańskiego, po czym odbył w Gdańsku jednoroczne tirocinium⁹.

W okresie studiów seminaryjnych ks. Tadeusz Gliński rozpoczął działalność pisarską, publikując na łamach czasopism seminaryjnych *Życie Kopca* i *Nasz Prąd*. W latach 1950 – 1951 ukazało się 11 artykułów opublikowanych w czasopiśmie *Życie Kopca*, natomiast w latach 1956 – 1959 13 artykułów w czasopiśmie seminaryjnym *Nasz Prąd*. Aktywność, którą wykazywał podczas studiów seminaryjnych ujawniła w nim talent pisarski i publicystyczny i przyczyniła się zapewne do odpowiedniego rozeznania wśród przełożonych zgromadzenia, którzy wiązali z nim pewne nadzieje, polecając mu ostatecznie odbycie studiów po stosunkowo krótkim 4-letnim okresie praktyki duszpasterskiej.

W dniu 13 czerwca 1960 r. otrzymał skierowanie do pracy duszpasterskiej w domu Księży Pallotyńów w Gdańsku. Prawdopodobnie przełożeni cenili jego zdolności i pracowitość, skoro w dekrete nominacyjnym polecano mu *zrobienie matury państwowej oraz umiarkowaną pracę duszpasterską pod kierunkiem Ks.*

⁷ L. Żebrowski, *Jedwabne...*, s. 313.

⁸ AZPPW SAC, *Acta personalne ks. Tadeusza Glińskiego*, bez sygn. i pag., *Życiorys ks. Tadeusza Glińskiego*,

⁹ Tamże, *Karta ewidencyjna ks. mgr Tadeusza Glińskiego SAC*, bez sygn. i pag.

*Rektora*¹⁰. Być może już wówczas zamierzano wysłać go na studia, stąd zalecenie, aby podczas pobytu w Gdańsku skoncentrował się bardziej na nauce, niż na działalności duszpasterskiej. W dekrete podpisany przez prowincjała Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego 10 czerwca 1961 r. przeznaczony został na studia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, które miał rozpocząć w roku akademickim 1961/1962. Faktycznie jednak rozpoczął je dopiero po uzyskaniu świadectwa maturalnego w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym w Gdańsku (1962 r.) W 1962 r. kontynuował pracę duszpasterską w Gdańsku, a następnie dekretem z 9 lipca tego roku przeniesiony został do Kisielic, gdzie pracował do 31 lipca 1963 r.. W 1963 r. rozpoczął studia historyczne na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Ukończył je w 1969 r. przedstawiając rozprawę *Opinia Długosza o kongregacji kanoników regularnych* i uzyskując magisterium¹¹. Podczas studiów aktywnie włączył się w życie akademickie. Uczestniczył w działalności Koła Historyków Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego¹². W okresie wakacji pomagał też w pracy duszpasterskiej w prowadzonej przez pallotynów parafii w Kisielicach. W lipcu 1967 r. zastępował ks. Tadeusza Okręglickiego SAC w parafii p. w. św. Franciszka z Asyżu w Wałbrzychu.

Po ukończeniu studiów historycznych został 26 czerwca 1969 r. nominowany wykładowcą historii Kościoła w Wyższym Seminarium Duchownym Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego w Ołtarzewie¹³. Funkcję tę pełnił przez 26 kolejnych lat swojego życia. Był doskonałym dydaktykiem, łatwo nawiązującym kontakt z alumnami, którzy cenili jego dobroduszość i merytoryczne przygotowanie prowadzonych wykładów. W dniu 20 maja 1974 r. nominowany też został dyrektorem Archiwum Prowincji Polskiej Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego. Pełniąc tę funkcję ks. Tadeusz Gliński zorganizował od podstaw powierzoną mu jednostkę, przeprowadził uporządkowanie zasobów, opracował regulamin i wytyczne do poszczególnych domów Stowarzyszenia w celu pozyskiwania dokumentacji archiwalnej, przeprowadził rozdział archiwum właściwego od instytucji pokrewnych (biblioteki i muzeum), opracował też ramowy budżet, zatwierdzany przez Radę Stowarzyszenia¹⁴.

Oprócz działalności dydaktycznej i archiwalnej ks. Tadeusz Gliński wykazywał dużą aktywność naukową. Wraz z uzyskaniem nominacji na stanowisko profesora historii Kościoła w Wyższym Seminarium Duchownym w Ołtarzewie polecono mu rozpoczęcie badań naukowych w celu przygotowania rozprawy doktor-

¹⁰ AZPPW SAC, *Prowincjał do ks. Tadeusza Glińskiego 13 VI 1960 r.*, bez sygn. i pag.

¹¹ J. M a n d z i u k, *Gliński Tadeusz (1933 – 1993)*, w: *Słownik polskich teologów katolickich 1981 – 1993*, pod red. T e g o ō. T. 8. Warszawa 1995, s. 179.

¹² AZPPW SAC, *Acta personalne ks. Tadeusza Glińskiego*, bez sygn. i pag., *Ks. Tadeusz Gliński do Najprzewielebniejszego Księdza Prowincjała w Lublinie 7 III 1967 r.*

¹³ T a m ō z e, *Ks. S. Matuszewski – Prowincjał Prowincji Polskiej Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego do ks. T. Glińskiego 26 VI 1969 r.*, bez sygn. i pag.

¹⁴ T a m ō z e, *Prowincjał Prowincji Polskiej Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego do ks. Tadeusza Glińskiego 20 V 1974 r.*, bez sygn. i pag.

skiej. Według notatki sporządzonej z rozmowy przeprowadzonej z ks. Glińskim przez ks. Dąbrowskiego w dniu 6 października 1977 r. rozprawa ta poświęcona miała być znaczeniu Polskiej Prowincji Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego w dziejach najnowszych Kościoła w Polsce. Podczas tej rozmowy ks. Gliński stwierdził, iż rozprawa ta została napisana już w połowie, jednak ze względu na uwagi promotora – prof. Jerzego Kłoczowskiego, dalsze prace wymagają podjęcia studiów porównawczych i statystycznych, co wiązało się z uciążliwymi podróżami badawczymi¹⁵. Zaangażowanie się ks. Glińskiego w działalność społeczną i polityczną, szczególnie na początku lat 80-tych XX w. spowodowało, że ostatecznie rozprawa ta nie powstała. W liście do Rady Prowincjalnej Stowarzyszenia z 2 lutego 1982 r. ks. Gliński informował, że *pracę doktorską mam w połowie napisaną i chciałbym ją w tym roku jubileuszowym jak Bóg pozwoli wykończyć*¹⁶. Stało się jednak inaczej. Aktywizujące się w początkach lat 80-tych środowiska narodowe i zaangażowanie ks. Glińskiego w ich działalności zbyt bardzo absorbowало jego czas i energię, i to stało się prawdopodobnie powodem odłożenia pracy stricte naukowej na dalszy plan jego aktywności.

Posiadał jednak ogromną wiedzę na temat dziejów pallotyńów w Polsce. Wśród 73 opublikowanych tekstów dużą część stanowią artykuły poświęcone dziejom Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego w Polsce, domów zakonnych, instytucji, pracy misyjnej, posłudze kapelanów wojskowych, losów wojennych - m.in. *Martyrologium polskich Pallotyńów w II wojnie światowej*, które ukazało się w 1973 r. w pracy zbiorowej zatytułowanej *Kościół katolicki na ziemiach Polski w czasie II wojny światowej. Materiały i studia* pod redakcją Franciszka Stopniaka (zeszyt 1). W 2 zeszytcie tej publikacji, który ukazał się w 1978 r. zamieszczono artykuł ks. Glińskiego zatytułowany *Polscy wojskowi kapelani pallotyńscy w okresie II wojny światowej*, w 4 natomiast zeszytcie z 1979 r. – artykuł zatytułowany *Praca polskich pallotyńów w obozach przejściowych podczas II wojny światowej*. Wojennym losom członków Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego poświęcony też został artykuł zamieszczony w pracy zbiorowej z 1983 r. pod redakcją ks. prof. Zygmunta Zielińskiego zatytułowanej *Życie religijne w Polsce pod okupacją hitlerowską 1939-1945*. W 1977 r. – z okazji jubileuszu pobytu Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego w Ołtarzewie ukazała się zbiorowa praca zatytułowana *Jubileusz Wspólnoty Ołtarzewskiej 1927-1977*. Znalazły się w niej następujące artykuły ks. Glińskiego: *Historia domu w Ołtarzewie, 70 lat Pallotyńów w Polsce, Pięćdziesięciolecie pallotyńów w Warszawie*. Początkom działalności pallotyńów w Polsce poświęcony został artykuł zatytułowany *Początek Zjednoczenia Apostolstwa Katolickiego*, który ukazał się w 1974 r. *Rocznikach Pallotyńskich*.

¹⁵ AZPPW SAC, *Notatka sporządzona 7 X 1977 r. przez ks. Dąbrowskiego z rozmowy przeprowadzonej z ks. T. Glińskim w dniu 6 X 1977 r.*, bez sygn. i pag.

¹⁶ Tamże, *Ks. T. Gliński do Rady Prowincjalnej Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego w dniu 2 II 1882 r.*, bez sygn. i pag.

Ks. Gliński był również zasłużonym biografem polskich pallotynów. Dla *Polskiego Słownika Biograficznego* opracował biogramy Alojzego Majewskiego (tom XIX, 1977), Ignacego Olszewskiego (tom XXIV, 1979) i Franciszka Paulińskiego (tom XXV, 1980); dla *Encyklopedii katolickiej* Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego biogramy Leona Cieślaka i Stanisława Czapl (obydwa w tomie III, 1979). Do *Słownika biograficznego Warmii, Mazur i Powiśla XIX i XX wieku* Tadeusza Orackiego (1983) opracował hasło poświęcone Szczepanowi Graczowi.

Oprócz aktywności naukowej prowadził ks. Tadeusz Gliński działalność popularyzatorską, publikując artykuły popularnonaukowe na łamach tygodników i innych czasopism katolickich: m. in. *Pallotyni*, w *Gościu Niedzielnym* (nr 20 z 1976 r.); *Pallotyni w Polsce w Królowej Apostołów* (nr 8-9 z 1982 r.); *Udział polskich pallotynów w misyjnej pracy Kościoła w Kalendarzu Królowej Apostołów z 1982 r.*; *Zjednoczenie Apostolstwa Katolickiego w Królowej Apostołów* (nr 2 z 1982 r.); *75 lat pallotynów w Polsce* w tygodniku *Ład* (nr 26 z 1985 r.); *Wojskowi kapelani palotyńscy w Królowej Apostołów* (nr 1 z 1986 r.); *Historia domów Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego w archidiecezji krakowskiej* w *Wiadomościach Polskiej Prowincji Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego* (nr 9 z 1989 r.); *Jubileusz 60-lecia Kopca w Królowej Apostołów* (nr 6 z 1989 r.); *Krótki rys historii Kalendarza Królowej Apostołów w Wiadomościach Polskiej Prowincji Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego* (nr 4 z 1993 r.). W tym dziale jego spuścizny pisarskiej i publicystycznej znajdują się też artykuły biograficzne m.in. *Ks. Alojzy Majewski - apostoł współpracowników w Biuletynie Apostolskim* (nr 2 z 1973 r.); *Założyciel Stowarzyszenia w Polsce w Biuletynie Apostolskim* (nr 1 z 1973 r.); *Odsłonięcie tablicy pamiątkowej śp. ks. Wojciecha Turowskiego SAC w Wiadomościach Polskiej Prowincji Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego* (nr 6-7 z 1978 r.); *50 rocznica męczenniczej śmierci - Ksiądz Szczepan Gracz SAC w Królowej Apostołów* (nr 7 z 1992 r.)¹⁷.

Ks. Tadeusz Gliński pozostawił po sobie wiele opracowań w maszynopisie, czekających być może na publikację. Najcenniejsze dotyczą dziejów Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego. Są to m. in.: *Historia domów pallotyńskich w Polsce do 1939 r.*, *Rola emigracji w dziejach polskich pallotynów*, *Udział polskich pallotynów w misyjnej pracy Kościoła*.

Będąc znakomitym specjalistą w zakresie dziejów Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego ks. Tadeusz Gliński brał udział w pracach Komisji Historycznej przygotowującej proces beatyfikacyjny ks. Józefa Stanka SAC, pseudonim „Rudy”, ogłoszonego przez Jana Pawła II błogosławionym w dniu 13 czerwca 1999 r. wraz ze 108 męczennikami II wojny światowej¹⁸.

¹⁷ K. Nowak, *Bibliografia prac członków Polskiej Prowincji Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego 1907 – 1985*, Warszawa 1989, s. 114 – 116., 316; tenże, *Bibliografia prac pallotynów (1985 – 1993)*. T. 2 z uzupełnieniami od 1907 r. Ząbki 1997, s. 133 – 136.

¹⁸ AZPPW SAC, *Acta personalne ks. Tadeusza Glińskiego*, bez sygn. i pag., Ks. Mieczysław Olech SAC do ks. Tadeusza Glińskiego SAC w Warszawie - czerwiec 1993 r.

Prowadząc działalność naukową był jednocześnie ks. Gliński przede wszystkim kapłanem i duszpasterzem. Zapraszano go do warszawskich i podwarszawskich parafii na spowiedź. Jeździł po całej Polsce z rekolekcjami adwentowymi i wielkopostnymi, a był przy tym bardzo dobrym i wziętym kaznodzieją. Jego kazania i homilie przepełnione były historycznymi i patriotycznymi wątkami. Słuchało się go – wisząc u jego ust. Niestety niewiele z tych kazań ukazało się w druku. Być może dlatego, że mówił bez kartki, pod natchnieniem Ducha Świętego.

Trzecią płaszczyzną jego aktywności (poza - naukową i duszpasterską) była działalność społeczno-polityczna. Ujawniła się szczególnie w latach 80-tych, gdy nastąpiła aktywizacja środowisk narodowych. Po utworzeniu w 1981 r. Polskiego Związku Katolicko – Społecznego ks. Tadeusz Gliński prowadził w jego ramach działalność prelekcyjną, zapraszany był do rozmaitych oddziałów terenowych tej organizacji. Po nawiązaniu przez PZKS-em współpracy przez Bogusława Rybickiego i powołaniu przez niego grup szkoleniowych przy rozmaitych parafiach zapraszany był na ich szkolenia i wykłady. Uczestniczył też w „rekolekcjach narodowych” organizowanych w Chłudowie, Częstochowie i Niepokalanowie. Był autorem tekstów publikowanych w *Przeglądzie Wiadomości Politycznych*, redagowanych przez Leona Mireckiego. Związany był też w tym okresie ze środowiskiem skupionym wokół Macieja Giertycha. Po zainicjowaniu grupy samokształceniowej działającej przy parafii Matki Boskiej Częstochowskiej przy ul. Zagórnej w Warszawie, skupiającej m. in. takich młodych działaczy jak Tadeusz Mossakowski, Tomasz Lechowski, Piotr Ołdak, zapraszany był na wykłady i odczyty także do tej grupy. Po utworzeniu w 1986 r. przez Jerzego Ozdowskiego Towarzystwa „Odpowiedzialność i Czyn” związał się także z tym środowiskiem – był asystentem kościelnym ukazującego się w latach 1988 – 1990 kwartalnika zatytułowanego „Odpowiedzialność i Czyn”. Uczestniczył w comiesięcznych spotkaniach organizowanych w gmachu Sejmu przez Jerzego Ozdowskiego jako Forum Katolickiej Myśli Społecznej. Współpracował też z Marianem Barańskim, który w 1989 r. zarejestrował Stowarzyszenie Narodowe im. Romana Dmowskiego. Był członkiem tego Stowarzyszenia. Po utworzeniu Stronnictwa Narodowego „senioralnego” brał udział w jego I Krajowym Zjeździe Delegatów, obradującym 18 XI 1989 r.

W środowiska polityczne, z którymi związany był ks. Tadeusz Gliński wnosił on duży ładunek serdeczności i łagodności. W swoich relacjach był człowiekiem niezwykle ciepłym i koncyliacyjnym. Pozwalało mu to nawiązać kontakt osobisty i zjednywać życzliwość osób, które posiadały odmienne poglądy. Bardzo zabiegał o jedność rozbitych i skonfliktowanych niejednokrotnie środowisk narodowych. W zbiorach pozostałych po ks. Glińskim znajduje się niepublikowany maszynopis tekstu pochodzącego z 1988 r., zatytułowanego symptomatycznie: *O jedność ruchu narodowego*¹⁹. Jego rozbitcie spowodowane było przeprowadzaną na dużą

¹⁹ K. N o w a k, *Bibliografia prac palotynów (1985–1993)*, t. 2, s. 135.

skale infiltracją przez Służbę Bezpieczeństwa. Wiadomo dziś, że współpraca nieformalna Witolda Olszewskiego z jej organami, który w 1981 r. włączył się w działalność PZKS-u i na jesieni tego roku zastąpił prezesa Janusza Zabłockiego, rozpoczęła się w 1958 r. W jej wyniku redaktor paryskich *Horyzontów* otrzymał w sumie do roku 1970 10300 dolarów przekazywanych przez resort za pośrednictwem Towarzystwa „Polonia”, które w zamian kupowało i kolportowało 150 – 200 egzemplarzy tego miesięcznika²⁰. Całkowity zakres infiltracji oraz przeprowadzanych działań operacyjnych wobec środowisk narodowych czeka na opracowanie. Ks. Gliński był z całą pewnością obiektem działań Służb, skoro wzywano go do Urzędu do Spraw Wyznań oczekując od niego wyjaśnień na temat prowadzonej działalności. Być może tym należy tłumaczyć jego zagadkową prośbę kierowaną przez niego do alumnów, żeby się za niego modlili, *bo – jak powiedział - dobierają się mi do skóry*.

Ks. Tadeusz Gliński zmarł nieoczekiwanie 21 listopada 1993 r. Od wielu lat zmagał się z cukrzycą. Jego pogrzeb zgromadził rzesze przyjaciół: pallotników, kapłanów diecezjalnych, wiernych świeckich, przyjaciół, działaczy środowisk narodowych. Uroczystościom pogrzebowym przewodniczył ks. bp Alojzy Orszulik. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w Ołtarzewie.

Tadeusz Gliński – the priest, the scientist, the operator socially - political

Summary

Tadeusz Gliński was born on January 22, 1933, in Stare Kotowo, in the parish of Saint James Apostle in Jedwabne. In 1950 he joined The Lower Seminary of Association of Catholic Apostolate in Wadowice. In years 1953 - 1959 he studied at The Higher Seminary in Ołtarzew. In 1959 he was ordained to priest. In years 1960 - 1963 he worked as a priest in Gdańsk and Kisielice. In 1963 he took historical studies on Catholic University in Lublin and finished them in 1969 representing debate on *Opinion of Długosz on congregation of Regular Canons*. Since 1969 he had worked as a professor of history of Church in Higher Seminar of Association of Catholic Apostolate in Ołtarzew. After creation in 1981 of The Polish Catholic - Social Association he was invited to various field squads in aim of leadership of lectures on subject of history of Church and history of Poland. After creation in 1986 of Association „Responsibility and Act” he also tied to this environment. He was the church assistant of quarterly entitled *Responsibility and Act*, which was printed in years 1988 - 1990. Tadeusz Gliński died unexpectedly on November 21, 1993.

²⁰ Zob.: K. T a r k a, *Mackiewicz i inni. Wywiad PRL wobec emigrantów*. Łomianki 2007, s. 147 – 196.